

Ianuarie 2024

STUDIU REALIZAT DE:

CHRISTIAN N SULEA

RADU NECHITA

DIANA FLORENTINA N SULEA

Zahăr, alcool și tutun: Reguli pentru un stil de viață nesănătos

Christian NĂSULEA, Radu NECHITA, Diana-Florentina NĂSULEA

Informații cheie

Accizele pe alcool și tutun în România erau aproape de nivelul minim impus de reglementările UE, dar, cu câteva excepții (cum ar fi vinul), acest lucru nu mai este cazul.

Impozitarea viciilor, aplicată produse precum tutunul și alcoolul, este adesea impusă la rate care conduc, fără intenție, la probleme suplimentare. Aceste probleme includ creșterea contrabandei și a contrafacerii, creând surse de venit pentru grupurile criminale, alimentând corupția și impozitarea regresivă, care afectează disproporționat persoanele cu venituri mai mici.

Mai mult, nivelul accizelor pe aceste produse nu se aliniază întotdeauna cu impactul lor negativ asupra sănătății. Această discrepanță sugerează că ratele de impozitare nu sunt adaptate eficient pentru a reflecta riscurile reale de sănătate asociate cu consumul acestor produse taxate.

Reglementarea viciilor în România

Alcoolul, tutunul și produsele cu un conținut ridicat de zahăr sunt legate de riscuri semnificative pentru sănătate. Consumul excesiv de alcool și tutun conduce la o serie de probleme grave de sănătate, inclusiv boli de inimă, cancer și afecțiuni respiratorii. În mod similar, un aport ridicat de zahăr este asociat cu obezitatea, diabetul și alte tulburări metabolice. Prin taxarea mai severă a acestor produse, guvernele își propun să descurajeze consumul excesiv și astfel să reducă riscurile de sănătate asociate și costurile cu îngrijirea sănătății. Cu toate acestea, nu există dovezi care să arate o corelație pozitivă între creșterea impozitelor și beneficiile pentru sănătatea consumatorilor și societatea în ansamblu.

Impozitele aplicate viciilor reprezintă o sursă semnificativă de venituri pentru multe guverne. Deoarece aceste produse au adesea o cerere inelastică (consumatorii sunt mai puțin sensibili la schimbările de preț), guvernele pot genera venituri substanțiale din aceste taxe fără o scădere semnificativă a vânzărilor, ceea ce încurajează guvernele să caute maximizarea veniturilor lor în loc de a urmări obiectivele de stat legate de sănătatea publică.

Tutun: taxarea și interzicerea fără discriminare a tutunului și a alternativelor sale

Raționamentul economic din spatele taxării și reglementării tutunului include trei argumente cheie¹. În primul rând, datorită cererii relativ inelastice pentru țigări, taxarea lor este o metodă eficientă pentru guverne de a genera venituri. Al doilea și al treilea argument se concentrează pe conceptul de externalități și internalități. Fumatul rezultă în costuri externe precum fumatul pasiv și necesitățile crescute de îngrijire a sănătății, afectând finanțele publice și productivitatea. De asemenea, fumătorii subestimează adesea riscurile de sănătate pe termen lung, creând costuri interne pentru ei înșiși. Potrivit factorilor de decizie, combinația acestor factori economici susține puternic taxarea agresivă a produselor din tutun, având ca scop reducerea impactului negativ sau creșterea veniturilor bugetare cu un minim de efort economic, un raționament mai puțin evidențiat în mod public, dar la fel de valabil.

Reglementările privind fumatul sunt o componentă importantă a politicii de sănătate publică, reflectând o tendință mai largă în Uniunea Europeană de a atenua riscurile de sănătate asociate cu utilizarea tutunului. Aceste reglementări au dus la stabilirea zonelor libere de fum în diferite setări publice, cum ar fi barurile, restaurantele, locurile de muncă, inclusiv transportul public. Doar două excepții de la interdicție sunt în vigoare în România, și anume celulele deținuților în închisorile de maximă securitate și camerele desemnate din zonele de tranzit ale aeroporturilor internaționale. Această inițiativă face parte dintr-un trend global de eforturi de reglementare care nu abordează doar impactul direct al fumatului activ, dar ia în considerare și efectul dăunător al fumatului pasiv, protejând astfel nefumătorii de riscurile neintenționate de sănătate cauzate de fumul de tutun. Pentru a aplica aceste reglementări privind fumatul, se impun sancțiuni pentru neconformitate, care pot include amenzi atât pentru fumători, cât și pentru stabilimente care nu respectă interdicția.

Aceste reglementări ar trebui să contribuie nu doar la un mediu mai sănătos, dar și să încurajeze fumătorii să reducă sau să renunțe la fumat. Acest lucru este deosebit de semnificativ în România, unde ratele fumatului au fost o preocupare pentru sănătatea publică. Aproximativ 18.9% dintre români sunt fumători zilnici, în timp ce 8.3% sunt fumători ocazionali, conform datelor Eurostat². Acest nivel este ușor sub media UE-27 care este de 19.3%, respectiv 4.9%. Pentru a reduce aceste cifre și a atenua riscurile asociate, legislația națională include o interdicție a publicității și promoțiilor pentru tutun, cu excepția zonelor exclusiv dedicate vânzării de tutun în cadrul stabilimentelor comerciale, având ca scop reducerea vizibilității și atractivității fumatului, în special pentru demografiile mai tinere. Ambalarea și etichetarea produselor din tutun în România sunt, de asemenea, supuse unor reglementări stricte, impunând avertismente de sănătate care acoperă 65% din fața și spatele ambalajului și ambalaje standardizate pentru a minimiza atractivitatea mărcii. Succesul acestor reglementări în reducerea ratelor de fumat și îmbunătățirea sănătății publice depinde adesea de eficacitatea aplicării lor și de campaniile de conștientizare publică. Cu privire la eficacitatea etichetelor de avertizare grafică pentru sănătate, concluziile sunt destul de contradictorii, unele studii arătând că, deși etichetele de avertizare grafică pentru sănătate reduc, în unele cazuri, șansele de achiziție a țigaretelor pentru fumătorii cu o dependență mai mică de nicotină, acestea nu au efect asupra celor cu o dependență mai mare³.

Guvernul român a fost activ implicat în campanii de sănătate publică pentru a crește conștientizarea riscurilor fumatului. Aceste campanii sunt concepute pentru a educa publicul despre riscurile de sănătate asociate cu fumatul, inclusiv cancerul pulmonar, bolile de inimă și alte condiții grave.

Începând cu iulie 2023, taxele totale, ca procent din prețul final de vânzare (inclusiv accize și TVA) în România, au fost de 72.9%, cu un preț mediu de vânzare de 4.67%⁴, ceea ce plasează România în categoria țărilor UE cu niveluri mai scăzute de taxare a tutunului. Cu toate acestea, taxele pe tutun sunt regresive, deoarece afectează disproporționat fumătorii cu venituri mici. Deoarece aceste taxe cresc costul produselor din tutun, ele pot reprezenta un procent mai mare din venitul persoanelor cu venituri mici, agravând dificultățile financiare, în special datorită naturii dependente a produselor.

În zonele unde granițele geografice sunt ușor de trecut, taxele mai mari pe tutun pot conduce la cumpărături transfrontaliere. Taxele mai mari pe tutun pot încuraja dezvoltarea piețelor ilegale. Produsele din tutun de contrabandă sau contrafăcute, care evită taxele, pot deveni mai atractive datorită prețului lor mai scăzut, ducând la o creștere a comerțului ilegal. România împarte aproximativ 60% din granițele sale cu țări non-UE (Moldova, Ucraina și Serbia). În prima jumătate a anului 2023, cantitățile de țigări de contrabandă confiscate au crescut cu 70% comparativ cu perioada similară a anului precedent⁵.

Produsele din tutun contrafăcute adesea conțin ingrediente necunoscute sau nedeclarate. Acestea pot include o gamă de substanțe nocive care nu se găsesc în mod obișnuit în produsele din tutun reglementate. De exemplu, ele pot avea niveluri mai ridicate de substanțe chimice toxice precum gudron, nicotină și monoxid de carbon, precum și contaminanți precum metale, mucegai și alte materiale periculoase. Produsele din tutun produse legal sunt supuse standardelor de reglementare și controlului calității, chiar dacă sunt în mod inerent dăunătoare. În schimb, produsele din tutun contrafăcute nu sunt reglementate și pot fi produse în condiții neigienice, ducând la includerea de impurități periculoase și niveluri inconsistente de substanțe toxice.

Studiile au arătat că țigările contrafăcute pot conține niveluri semnificativ mai ridicate de carcinogeni decât țigările standard. Acest lucru crește riscul de cancer pentru cei care le fumează. Adesea există o concentrație mai mare de nicotină în tutunul contrafăcut, ceea ce poate crește riscul de dependență de nicotină. Acest potențial crescut de dependență poate face mai dificilă renunțarea la fumat pentru utilizatori.

Pentru persoanele care doresc să renunțe la fumat, una dintre principalele probleme de abordat este dependența de nicotină. Produsele de înlocuire a nicotinei furnizează o cantitate controlată de nicotină pentru a ușura simptomele de sevraj fără gudronul și substanțele chimice dăunătoare găsite în țigări. Acestea includ gume de mestecat cu nicotină, plasturi, pastile, inhalatoare și spray-uri nazale. În România, cele mai utilizate produse de înlocuire a nicotinei sunt țigările electronice.

Țigările electronice sunt un substitut pentru țigările tradiționale. Ele furnizează nicotină sub formă de vapori, evitând astfel fumul care transportă gudron și alte substanțe chimice nocive. Deși nu sunt lipsite de riscuri și impactul lor asupra sănătății pe termen lung este încă studiat, ele elimină unele dintre riscurile de sănătate asociate cu țigările tradiționale.

Produsele din tutun încălzite (HTP), cunoscute și sub denumirea de produse „heat-not-burn”, reprezintă o categorie relativ nouă de produse din tutun. Ele funcționează prin încălzirea tutunului la o temperatură suficient de înaltă pentru a elibera un aerosol care conține nicotină, dar mai scăzută

decât punctul de combustie, evitând astfel unele dintre subprodusele nocive ale arderii tutunului. Multe studii arată că HTP-urile sunt mai puțin dăunătoare decât țigările convenționale, deoarece nu ard tutunul, ceea ce reduce producția anumitor substanțe chimice nocive. Acest aspect ar putea face ca ele să fie o alternativă potențial mai puțin dăunătoare pentru fumătorii care altfel ar continua să fumeze țigări.

HTP-urile livrează nicotină, care este substanța dependentă din țigări. Pentru unii fumători, HTP-urile ar putea satisface mai eficient poftele de nicotină decât alte înlocuitori de nicotină, precum plasturii sau guma, datorită actului de inhalare și aspectelor senzoriale care se aseamănă mai mult cu fumatul. Pentru unii fumători, comportamentul și ritualurile asociate cu fumatul fac parte din dependență. HTP-urile imită actul de fumat mai îndeaproape decât alte metode de înlocuire a nicotinei, ceea ce ar putea fi atât un beneficiu (oferind o experiență similară), cât și un dezavantaj (menținând obiceiul de fumat).

În România, Legea 201/2016 implementează Articolul 19 din Directiva UE privind Produsele din Tutun, abordând produse noi din tutun, inclusiv țigările electronice și articolele din tutun încălzit. Această lege impune cerințe pentru raportare, notificări și etichete de avertizare asupra sănătății pentru aceste produse. În plus, Codul Fiscal încadrează produsele din tutun încălzit în secțiunea „accize nearmonizate” din Titlul VIII, care conturează cadrul fiscal specific aplicabil acestora.

Autoritățile de sănătate și organismele de reglementare din majoritatea țărilor UE încă evaluează cum să abordeze HTP-urile. Acestea nu sunt universal susținute ca un instrument de renunțare la fumat, iar profesioniștii din domeniul sănătății recomandă, în general, alte ajutoare pentru renunțare, cum ar fi plasturii, guma, medicamentele și terapia comportamentală..

Dacă scopul utilizatorului nu este să renunțe la fumat, ci mai degrabă să continue să se bucure de viciul său, diminuând pericolele pentru sănătate, atunci atât țigările electronice, cât și HTP-urile sunt alternative mai bune la fumatul țigaretelor tradiționale, așa cum arată unul dintre cele mai substanțiale studii privind riscurile pentru sănătate ale vapoarelor de nicotină din Marea Britanie, comandat de Public Health England⁶. Acesta este un fapt care ar trebui reflectat de orice legislație care încearcă să îndrume oamenii și să descurajeze consumul de produse nocive, încurajând consumul de produse mai puțin nocive. În realitate, aproape niciodată nu este cazul să alegem între produse nocive și produse non-nocive, ci mai degrabă trebuie să alegem calea cea mai puțin dăunătoare. Această stare de fapt nu este reflectată în prezent în legislația existentă.

Cu toate acestea, cererea inelastică pentru țigări indică faptul că accizele pe acestea sunt un mijloc eficient de a crește veniturile guvernamentale. Determinarea nivelului ideal al acestor taxe este complexă, având în vedere atât efectele interne asupra fumătorilor, cât și impacturile externe asupra societății. Analizarea beneficiilor pentru bunăstarea publică, în special cu internalitățile, este o sarcină dificilă și adesea dezbătută.

Alcool: taxarea producției, interzicerea consumului la volan

Conform lui Iordanes, un istoric din secolul al VI-lea, prima campanie anti-alcool de succes pe teritoriul actual al României a avut loc acum peste două milenii, când un rege și preotul său au convins populația locală să distrugă toate viile și să ducă o viață curată. Nu există înregistrări despre alte inițiative similare, iar consumul actual de alcool în România este printre cele mai mari din Europa. Consumul de alcool are o largă acceptare socială, iar producția de alcool de casă este cât se poate de apropiată de identitatea națională. Într-adevăr, această „tradiție” a supraviețuit jumătate de secol de represiune comunistă. Guvernul intenționează să crească atât cantitatea legală de alcool de casă (de la 50 la 200 de litri de alcool distilat), cât și amenziile pentru nerespectarea normelor.⁷

Conform datelor Eurostat, frecvența consumului de alcool în România, în 2019, a fost mai mică decât media UE, cu doar 2.9% dintre consumatori zilnici, 19% săptămânali și 28.3% lunar⁸. Cu toate acestea, când vine vorba de cantitatea de alcool consumată, România ocupă locul 9 în UE⁹ și locul 14 în lume, cu o estimare de 12.3 litri de alcool pe cap de locuitor, în 2019¹⁰. De asemenea, 35% dintre adulții români participă la episoade de consum excesiv de alcool cel puțin o dată pe lună, plasând România pe locul 2 în UE, după Danemarca¹¹. Reglementările privind consumul de alcool în România fac parte dintr-o inițiativă mai amplă pentru a gestiona impactul social și de sănătate asociat cu utilizarea băuturilor alcoolice, aliniindu-se cu practicile comune din Uniunea Europeană pentru a promova sănătatea și siguranța publică.

Un aspect semnificativ al acestor reglementări este restricția de vârstă pentru achiziționarea și consumul de alcool. În România, ca și în multe țări, există o vârstă legală pentru consumul de alcool, care este strict aplicată. Această măsură are ca scop protejarea tinerilor de debutul timpuriu al consumului de alcool și a riscurilor asociate acestuia. Vânzarea de alcool minorilor este interzisă, iar comercianții care încalcă această lege pot fi supuși unor sancțiuni grave.

Guvernul României se concentrează, de asemenea, pe campanii de conștientizare care subliniază riscurile consumului excesiv de alcool. Aceste riscuri includ nu numai pericolele imediate, cum ar fi conducerea sub influența alcoolului și intoxicația alcoolică, dar și probleme de sănătate pe termen lung, cum ar fi bolile de ficat, problemele cardiace și dependența de alcool. Prin educarea publicului, în special a demograficilor mai tineri, scopul este de a încuraja obiceiuri de consum responsabile și de a face oamenii conștienți de suportul disponibil pentru problemele legate de alcool.

Ca răspuns la preocupările privind conducerea sub influența alcoolului, România aplică legi stricte privind alcoolul la volan. Nivelurile permise de concentrație de alcool în sânge pentru șoferi sunt stabilite la zero, iar sancțiunile pentru conducerea sub influența alcoolului pot fi severe. Aceasta include amenzi mari, suspendarea permisului de conducere și chiar închisoarea pentru infracțiuni grave.

Alcoolul, în special în anumite categorii, poate avea o elasticitate scăzută a prețului, ceea ce înseamnă că consumatorii ar putea să nu-și reducă semnificativ consumul ca răspuns la creșterile de preț. Acest lucru este valabil în special pentru persoanele dependente de alcool sau pentru acelea care consideră consumul de alcool ca o parte cheie a practicilor lor sociale sau culturale. Faptul că taxele pe alcool sunt regresive, afectând disproporționat persoanele cu venituri mici, înseamnă că persoanele cu venituri mici, în special când sunt dependente de alcool, vor cheltui o parte mai mare din veniturile lor

---

pe alcool, astfel o creștere a prețului poate avea un impact financiar mai semnificativ asupra lor și asupra gospodăriilor lor.

Prin ea însăși, taxarea nu abordează problemele subiacente ale dependenței și adicției de alcool. Fără servicii adecvate de suport și tratament pentru persoanele care se luptă cu alcoolismul, creșterea costului alcoolului nu va reduce eficient consumul în acest grup. Accizele pe alcool în România au fost concepute pentru a furniza bani pentru programe de suport destinate persoanelor cu dependență de alcool, dar în realitate, banii colectați pur și simplu intră în bugetul consolidat general al țării. Există foarte puține centre care oferă recuperare psihologică pentru dependenții de alcool, iar majoritatea dintre ele sunt finanțate privat¹². Sume mici ar putea în cele din urmă să fie folosite pentru suportul dependenței de alcool, dar marea parte a banilor pur și simplu se folosesc pentru a finanța cheltuielile guvernamentale.

Prețuri mai mari pentru alcool datorate taxării pot determina consumatorii să treacă la alternative alcoolice mai ieftine, care pot fi de calitate mai scăzută sau chiar periculoase pentru sănătate. România are o tradiție îndelungată în producția de alcool de casă, așa că multe dintre alternativele ilegale nu sunt mai periculoase pentru sănătatea oamenilor. Există, totuși, și cazuri în care se produce și se vinde alcool contrafăcut, iar în aceste cazuri există adesea probleme grave cauzate de utilizarea coloranților toxici și a alcoolului industrial în procesul de producție..

Zahăr: taxe amare pe substituții zahărului

În efortul României de a reduce consumul de zahăr, se folosește o abordare multifacetată. Se desfășoară campanii de sănătate publică, cu scopul de a educa românii despre pericolele unui consum excesiv de zahăr. Aceste campanii se concentrează pe creșterea conștientizării importanței alegerilor alimentare sănătoase, înțelegerea impactului asupra sănătății al unui consum ridicat de zahăr și promovarea alternativelor la alimentele și băuturile zaharoase.

Când vine vorba de date, doar 3.3% dintre români consumă băuturi zaharoase zilnic, plasându-se bine sub media UE de aproximativ 9%¹³.

O altă strategie cheie este impunerea unor politici fiscale pe băuturile și gustările cu zahăr. Prin creșterea costului articolelor cu conținut ridicat de zahăr, aceste politici fiscale urmăresc să descurajeze consumul acestora. Acest descurajare economică poate motiva, de asemenea, producătorii să reformuleze produsele lor, reducând conținutul de zahăr pentru a evita taxele suplimentare. Această abordare nu doar descurajează consumul excesiv de produse zaharoase în rândul consumatorilor, dar și încurajează schimbări la nivelul întregii industrii spre oferte de produse mai sănătoase.

Una dintre provocările principale este că consumatorii nu par să-și modifice semnificativ obiceiurile de cumpărare ca răspuns la creșterea prețurilor. Persoanele cu preferințe puternice pentru produsele zaharoase continuă să le cumpere în ciuda prețurilor mai mari, în special dacă aceste articole sunt profund înrădăcinate în obiceiurile lor alimentare.

Taxele pe zahăr sunt regresive, afectând disproporționat gospodăriile cu venituri mici. Deoarece aceste taxe fac articolele alimentare mai scumpe, ele pun o povară financiară mai mare pe cei cu bugete limitate, care nu au la fel de mult acces la alternative mai sănătoase, adesea mai scumpe.

Cel mai grav problemă dintre toate este că guvernul român a decis să taxeze toate alternativele la zahăr în același mod în care taxează zahărul, invalidând astfel orice rezultate care ar fi putut fi obținute folosind „impozitul pe păcat” pentru a îndruma oamenii spre alternative mai sănătoase. Începând cu ianuarie 2023, TVA pentru alimentele care conțin zahăr adăugat a crescut de la 9% la 19%. TVA pentru băuturile zaharoase fusese deja crescută la 19%.

Propuneri de politici publice

Nivelul accizelor

Mai degrabă decât creșterea continuă a accizelor, scopul ar trebui să fie stabilizarea și eventuala aliniere cu standardele minime de reglementare ale UE. Această abordare ar trebui să fie un obiectiv pe termen mediu, concentrându-se pe echilibrarea generării de venituri cu obiectivele de sănătate publică și minimizarea efectelor secundare negative precum contrabanda și impactul regresiv asupra grupurilor cu venituri mici.

Gestionarea diferențiată a produselor contrafăcute și a celor de contrabandă

Implementarea unei abordări diferențiate pentru a trata diferit produsele contrafăcute (ilegale, false) de produsele originale care sunt traficate pentru a evita taxele. Acest tip de strategie ar recunoaște diferitele nivele de pericol și criminalitate asociate cu aceste activități, permițând răspunsuri legale și de aplicare a legii mai nuanțate.

Taxare diferențiată

Introducerea un sistem de taxare treptată care distinge între produse în funcție de impactul lor asupra sănătății și potențialul lor de dependență. Acest lucru ar însemna taxe mai mici pentru substituenți care au un impact negativ mai redus asupra sănătății în comparație cu omologii lor tradiționali. O astfel de politică ar încuraja consumatorii să treacă la opțiuni mai puțin dăunătoare, reducând povara pusă pe sistemul public de sănătate.

Investiții în inițiative ce vizează sănătatea publică

Alocarea unei porțiuni semnificative a veniturilor generate din taxele pe vicii direct către programe de prevenție medicală și suport, cum ar fi programele de tratament pentru dependență, serviciile de sănătate preventivă și campaniile de sănătate publică.

Bibliografie

- ¹ DeCicca, P., Kenkel, D., & Lovenheim, M. F. (2022). The Economics of Tobacco Regulation: A Comprehensive Review. *Journal of Economic Literature*, 60(3), 883-970. <https://doi.org/10.1257/jel.20201482>
- ² European Commission. (2023). Smoking of tobacco products by sex, age and educational attainment level. Retrieved December 2023, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_ehis_sk1e_custom_8867067/default/table?lang=en&age=time:2019
- ³ Shadel, W. G., Martino, S. C., Setodji, C. M., Dunbar, M., Scharf, D., & Creswell, K. G. (2019). Do graphic health warning labels on cigarette packages deter purchases at point-of-sale? An experiment with adult smokers. *Health Education Research*, 34(3), 321–331. <https://doi.org/10.1093/her/cyz011>
- ⁴ European Commission. (2023). Taxes in Europe Database. Retrieved December 2023, from https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/splSearchForm.html
- ⁵ Poliția de Frontieră Română. (2023). Analiza activității Poliției de Frontieră Română pe semestrul I al anului 2023. Retrieved December 2023 from <https://www.politiadefrontiera.ro/ro/main/i-analiza-activitatii-politiei-de-frontiera-romane-pe-semestrul-i-al-anului-2023-34209.html>
- ⁶ Office for Health Improvement & Disparities. (2022). Nicotine vaping in England: 2022 evidence update main findings. Retrieved December 2023 from <https://www.gov.uk/government/publications/nicotine-vaping-in-england-2022-evidence-update/nicotine-vaping-in-england-2022-evidence-update-main-findings>
- ⁷ Sandu, C. (2023). Amendă pentru cei care fac țuică acasă! Câți litri de alcool ai voie să produci. *Revista Capital*. Retrieved December 2023 from <https://www.capital.ro/amenda-pentru-cei-care-fac-tuica-acasa-cati-litri-de-alcool-ai-voie-sa-produci.html>
- ⁸ European Commission. (2019). Frequency of alcohol consumption by sex, age and educational attainment level. Retrieved December 2023 from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_AL1E/default/bar?lang=en&category=hlth.hlth_det.hlth_alc
- ⁹ World Health Organization. (2021). The European Health Report 2021: Taking stock of the health-related Sustainable Development Goals in the COVID-19 era with a focus on leaving no one behind. Retrieved December 2023 from <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289057547>
- ¹⁰ The World Factbook. (2022). Alcohol consumption per capita, 2022 archive. Retrieved December 2023 from <https://www.cia.gov/the-world-factbook/about/archives/2022/field/alcohol-consumption-per-capita/country-comparison>
- ¹¹ European Commission. (2019). Frequency of heavy episodic drinking by sex, age and educational attainment level. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_AL3E_custom_1178139/default/table?lang=en
- ¹² Ferariu, M. (2022). Românii dependenți de alcool: „lăsați în durere fără drum de întoarcere.” Europa Liberă România. Retrieved December 2023 from <https://romania.europalibera.org/a/alcoolism-romania/31919963.html>
- ¹³ European Commission. (2019). Frequency of drinking sugar-sweetened soft drinks by sex, age and educational attainment level. Retrieved December 2023 from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_ehis_fv7e/default/bar?lang=en